

Declaració institucional

40 anys de municipalisme català a la UE

Ara fa 40 anys, l'1 de gener de 1986, Catalunya, a través de l'adhesió de l'Estat espanyol, entrava a formar part de les Comunitats Europees, avui Unió Europea. D'aquesta manera, el país passava de ser espectador a ser actor del procés d'integració europea, una aspiració llargament anhelada per la majoria social i política del país però frustrada pels llargs anys d'una dictadura tan allunyada de l'Europa pròspera com dels valors fonamentals.

Fa quatre dècades, doncs, els ens locals, pilars del nostre país, s'incorporaven a la governança europea amb una doble voluntat: ser beneficiaris de les polítiques i dels fons europeus, i alhora contribuir activament a la construcció europea des del món local català, compartint els valors que la sustenten: el respecte a la dignitat humana, la llibertat, la democràcia, la igualtat, la justícia, la solidaritat i el respecte als drets humans, inclosos els drets de les persones que pertanyen a minories.

Des d'aleshores, els municipis catalans han estat protagonistes imprescindibles de l'uropeïtzació del nostre país. Europa s'ha fet present als carrers, als barris i als pobles a través de projectes de transformació urbana, de cohesió social, de desenvolupament local, de sostenibilitat ambiental, de mobilitat, de cultura, d'educació i d'innovació, entre d'altres. Les polítiques europees han contribuït a modernitzar els serveis públics locals i a reforçar la capacitat dels ajuntaments per donar resposta als reptes socials, econòmics i territorials.

Els municipis catalans, al seu torn, han anat incorporant la UE com a espai propi del qual emana molta de la normativa que han d'aplicar, però també com a espai compartit de valors i de responsabilitats. Els governs locals han estat a primera línia en la defensa de la democràcia i dels drets fonamentals, i han exercit un paper clau en l'acollida, la integració i la convivència, en la lluita contra les desigualtats i en la construcció de societats més justes i cohesionades. En aquest sentit, els ajuntaments han estat i continuen sent el primer nivell de govern on la ciutadania percep de manera tangible què significa formar part de la Unió Europea.

Al llarg d'aquests 40 anys, l'Associació Catalana de Municipis i Comarques (ACM) ha acompanyat el món local en el seu camí europeu, impulsant la cooperació i la internacionalització, l'intercanvi de bones pràctiques i la participació activa en projectes i xarxes europees. L'ACM ha defensat de manera

constant una Unió Europea més propera, més descentralitzada i més respectuosa amb el principi de subsidiarietat, on els governs locals siguin tinguts en compte en la definició i implementació de les polítiques europees que tenen un impacte més directe sobre els territoris i la ciutadania.

Actualment, la Unió Europea afronta greus amenaces geopolítiques i de seguretat —com una guerra d'agressió a les seves portes que ja s'allarga quatre anys, canvis profunds en la relació transatlàntica o intents explícits d'afeblir des de dins i des de fora el projecte europeu—, així com reptes estructurals de gran abast: la transició verda, l'accés a l'habitatge, l'envelliment demogràfic, les migracions, la cohesió social i territorial i la defensa dels valors democràtics, entre d'altres. En aquest context, el paper dels municipis és més necessari que mai. No hi ha solucions europees eficaces sense la implicació activa del món local, ni hi ha una Europa forta sense ciutats i pobles amb recursos, competències i veu pròpia.

En aquest sentit, l'Associació Catalana de Municipis reitera la seva ferma reivindicació d'evitar qualsevol procés de recentralització dels fons europeus que pugui afeblir el paper dels governs locals. La proposta de Marc Financer Plurianual 2028-2034 presentada recentment per la Comissió Europea apunta a una concentració creixent de la gestió dels recursos en mans dels estats membres, en detriment de les regions i dels municipis. Des del municipalisme català advertim que aquesta orientació allunya la Unió Europea de la ciutadania i posa en risc l'impacte real de les polítiques europees. Els ajuntaments són els actors institucionals que millor coneixen les necessitats del territori i els que garanteixen una aplicació més propera, justa, eficient i transformadora dels fons europeus.

En aquest 40è aniversari, des de l'Associació Catalana de Municipis reafirmem el nostre compromís amb el projecte europeu i amb una Europa construïda de baix a dalt, arrelada al territori i a les persones. Reivindiquem el municipalisme com a motor de democràcia, cohesió i progrés, i reclamem que la Unió Europea continuï avançant cap a una governança més inclusiva, que escolti i incorpori el món local en la presa de decisions. També advoquem per una Unió que esdevingui un actor polític cada cop més rellevant, en un context internacional cada cop més volàtil.

Catalunya és Europa, i els seus municipis en són una expressió viva i quotidiana. Continuarem treballant des de cada poble i cada ciutat del nostre país perquè, també en les properes dècades, Europa segueixi sent un gran espai de democràcia, llibertats, drets, oportunitats i progrés compartit.